

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Espedalsskolan i
Ronneby kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Espedalsskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Espedalsskolan i Ronneby kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen kopplat till elevernas kunskapsresultat samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 juni 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10008) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Espedalsskolan i Ronneby kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel används för att skapa överblick och sammanhang i ämnet. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete med läroböcker och andra läromedel som utvecklar elevernas läsförståelse.

I intervju med lärare framkommer att lärarna på ett medvetet sätt använder läroböcker och andra läromedel för att planera och strukturera undervisningen. Lärarna integrerar läroboken som en del av undervisningen samtidigt som de också arbetar tematiskt med annat material i olika moment. Lärare berättar att läroboken skapar sammanhang och en överblick av ämnets innehåll. Såväl lärare som elever upplever att det är bra att ha läroboken som grund i undervisningen dels för att lärarna vet att materialet följer läroplanen, dels för att eleverna vet vad de förväntas göra och att det skapar igenkänning för eleverna. Utöver läroböcker har alla elever tillgång till egen lärplatta och huvudmannens digitala plattform som innehåller både digitala läromedel och lärverktyg. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att elevernas uppgifter och texter på den digitala lärplattformen är ett komplement till läroboken och framför allt fungerar för färdighetsträning samt för kartläggning av vilka nivåer elever befinner sig på.

Lärare berättar att de använder läroböcker som grund för undervisningen i alla årskurser och att användningen av läroböcker ökar i årskurs 3 jämfört med årskurs 1. Vidare framgår att eleverna har egna exemplar i matematik och svenska och att eleverna har tillgång till läroböcker i de natur- och samhällsorienterande ämnena i klassuppsättningar som används tillsammans med elevernas egna arbetsböcker i olika arbetsområden. Det finns även aktuella läroböcker i engelska där rektorn och lärare har identifierat ett behov av lärobok för eleverna i årskurs 3. I ämnet teknik används lärobokens uppslag vid olika tillfällen tillsammans med lärarhandledning och praktiska uppgifter som lärare själva skapar.

Vidare framgår att lärarna använder läroböcker och andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse. Av intervju med lärare framkommer att lärare väljer läroböcker på olika nivåer utifrån elevernas läsförmåga och arbetar medvetet så att läromedel bidrar till elevernas läsförståelse. Såväl lärare som elever berättar att eleverna på olika sätt får öva på att läsa i läroboken med läraren för att kunna ta till sig av innehållet som ibland är svårt att förstå. Exempelvis använder lärare dokumentkamera för att eleverna ska se lärobokens text samtidigt som de läser i kör i helklass, i par eller enskilt. Vidare framgår att läraren modellerar och ställer frågor till lärobokens text för att utveckla elevernas läsförståelse och lässtrategier. Eleverna berättar vidare att de gillar böckerna och att det finns uppgifter som inspirerar eleverna och ökar intresset för ämnet.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärare undervisar med utgångspunkt i läroboken och andra läromedel samt ger elever ändamålsenliga instruktioner i hur eleverna ska arbeta med läroboken.

Av lärarintervjuer framgår att det finns kollegiala diskussioner i arbetslaget angående användning av läroböcker och andra läromedel samt hur de ska undervisa och instruera eleverna att använda läroböckerna. Elever beskriver i intervju att lärare ger instruktioner genom att berätta och visa på tavlan eller via dokumentkameran. Som exempel tar eleverna upp att läraren använder en dokumentkamera som visar text och bild från läroboken samtidigt som läraren förklarar vad de ska göra. Det kan också vara att läraren visar en uppställning i matematik via dokumentkameran samt vilka uppgifter de ska göra och hur de ska göra uppgifterna. Det framgår också att lärare ger eleverna stöd i att navigera i läroboken bland annat genom att göra egna sammanfattande bildspel och lyfta ut illustrationer utifrån läroboken vilket även används för att elever ska återberätta texten och för att se om eleverna förstått.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder olika nivåanpassade läroböcker och andra läromedel på ett varierande sätt vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

I intervju med lärare framkommer att det i svenska och matematik finns läroböcker på olika nivåer som eleverna arbetar med och att lärare efter kartläggning kan justera vilka nivåer eleverna ska arbeta på. Lärare berättar att de använder lärarhandledningar som innehåller tips och arbetsuppgifter så att läraren kan anpassa undervisningen efter elevgruppens behov. Av såväl elev- som lärarintervjun framgår också att elevernas arbete med läroböckerna varierar och växlar mellan att läsa på olika sätt och att exempelvis arbeta enskilt, i par eller tillsammans i klassrummet. Lärare berättar vidare att texterna i läroböcker för svenska är bättre anpassade till olika nivåer än läromedlen i de natur- och samhällsorienterande ämnena. Det framgår att lärare i ämnet svenska som andraspråk behöver anpassa lärobokens innehåll för att ytterligare möta elevernas behov av stöd.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, exempelvis vid läxor och inför bedömningsuppgifter.

I intervjuer med både lärare och elever framkommer att elever har tillgång till läroböcker och andra läromedel även utanför lektionstid. Lärarna berättar vidare att eleverna tar hem läroböckerna i framför allt svenska och matematik vid olika tillfällen, exempelvis vid läxor och inför prov. Utöver det använder elever läromedel utanför lektionstid vid andra tillfällen när det finns behov, samtidigt som lärarna berättar att behoven av att ta hem böcker inte är lika stora för eleverna på lågstadiet som senare på mellanstadiet. Det framgår också att lärare ger tydliga instruktioner för hur eleverna ska arbeta med uppgifter utanför lektionstid i såväl de läroböckerna som gällande de digitala uppgifterna på lärplattorna.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn säkerställer så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel i olika ämnen och årskurser.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att rektorn har gett lärare i arbetslaget förutsättningar att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen. Tillgången till ändamålsenliga läromedel har varit god under lång tid och har senaste åren uppdaterats och kompletterats med aktuella läromedel utifrån senaste läroplanen i flera olika årskurser och ämnen. Inom arbetslaget resonerar lärarna tillsammans och fördelar resurser till läromedelsinköp mellan årskurserna. Det framgår också att det finns en gemensam målsättning med att användningen av läroböcker och andra läromedel i teoretiska ämnen ökar i årskurser 3 jämfört med årskurs 1. Utöver egna läroböcker i matematik och svenska samt arbetsböcker i alla årskurser och ämnen har eleverna tillgång till klassuppsättningar av läroböcker och andra läromedel i exempelvis natur- och samhällsorienterande ämnen. Vidare framgår av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön att läroböckerna finns tillgängliga för eleverna i elevernas skolbänk, skåp i klassrummen och i ämnesskåp i korridoren.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn säkerställer att lärarna är delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervjuer med såväl rektorn som lärare framgår att rektorn ger lärarna förutsättningar att arbetslaget gemensamt ser över vilka aktuella läroböcker och andra läromedel som ska köpas in och användas. Lärare berättar att de inför varje läsår gör en översyn av vilka läromedel som behöver kompletteras och vidare att de har ett kontinuerligt kollegialt samtal kring de läromedel som används. Rektorn berättar vidare att nya läroböcker köps gemensamt av arbetslaget och gäller hela skolenheten. I samarbetet kring valet av ändamålsenliga läromedel tar lärare del av olika cirkulationsexemplar från läromedelsförlagen och deltar även i ämnesträffar som huvudmannen organiserar för att ta med sig förslag till nya läromedel i diskussionerna i arbetslaget. Det finns lärarhandledningar till läroböcker i alla ämnen som lärare återkommande använder i undervisningen. Det framgår också att rektorn och lärare har en kontinuerlig diskussion om läromedel och att lärarna samarbetar och gör didaktiska överväganden utifrån elevernas behov i valet av läromedel. Exempelvis planeras för nya inköp av läromedel i svenska som andraspråk för att bättre möta elevernas behov.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en röd tråd för hur läroböcker och andra läromedel används som ett stöd för att skapa progression i undervisningen över årskurserna. Exempelvis används läroböckerna i samhällsorienterande ämnen mer i årskurs 3, utifrån elevernas läsförmåga med större textmängd, än i årskurs 1 där läraren väljer ut delar av lärobokens text och använder lärarhandledningen som ett kompletterande stöd. Det framgår också att rektorn i huvudsak organiserar arbetet så att lärare diskuterar användningen av läromedel i undervisningen. I intervju med såväl rektorn som lärare framkommer att läromedel i undervisningen lyfts vid olika tillfällen och i olika forum. Exempel på detta är arbetsplatsförlagda träffar (APT) och måluppfyllelsedialoger samt vid enskilda elevärenden och på medarbetarsamtal. Det framgår också att lärare gemensamt i arbetslaget

har bestämt hur de använder läroböcker och att det finns en dialog kring användning av andra läromedel som exempelvis lärarhandledningar i undervisningen i de olika årskurserna på skolenheten.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del ser till att lärarna utvärderar läroböcker och andra läromedel i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att lärarna diskuterar läromedel i arbetslaget och att de i slutet av läsåret utvärderar nuvarande läroböcker och andra läromedel inför nya inköp kommande läsår. Det framgår också att läromedel kan komma upp som en åtgärd utifrån ett elevperspektiv på individnivå när undervisningen följs upp och utvärderas samt när elevernas läsförståelse kartläggs. Däremot utvärderas inte hur läroböcker och andra läromedel fungerat i undervisningen under läsåret med koppling till elevernas kunskapsresultat och som grund för att utveckla undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen kopplat till elevernas kunskapsresultat samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det i nuläget endast delvis finns en uppföljning och utvärdering men ingen

¹ Lgr22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

² Prop. 2023/24 s. 27

analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Visserligen diskuterar lärarna användning av läromedel i undervisningen, men det finns ingen utvärdering och analys av läromedel som används i undervisningen som kopplas till elevernas kunskapsresultat. Genom att rektorn skapar förutsättningar för lärare att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.³

På Skolinspektionens vägnar

X Ewa Mölleryd

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

X Måns Holmstedt

Föredragande

Signerat av: Måns Holmstedt

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Eva Lindgren deltagit.

³ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-12-09

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.⁴ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande⁵:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.⁶

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁷ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

⁴ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

⁵ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

⁶ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁷ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹

⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Espedalsskolan den 12 november 2025. Besöket genomfördes av utredarna Måns Holmstedt och Eva Lindgren.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Ronneby kommun med grundskola, årskurserna F–3 med 132 elever i årskurs 1–3 på skolenheten. Förskoleklassen ingår inte i granskningen.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	